

redaktioneel

In het voorjaar van 1981 verscheen O1. Nu het vijfde nummer van O voor u ligt, viert het blad niet alleen zijn tweede verjaardag, maar neemt het tevens afscheid van een deel van zijn redaktie.

Doordat O vanuit een onderwijssituatie tot stand komt, onderscheidt het blad zich van andere tijdschriften op het gebied van ontwerp en onderzoek. Onvermijdelijk is de bezetting van de redaktie daarmee aan wisselingen onderhevig. Waar andere tijdschriften door een vaste staf van professionele medewerkers bij voorbaat verzekerd zijn van een 'eigen gezicht', daar kan O, door de binding met het onderwijs, zich alleen via een *inhoudelijke continuïteit* profileren.

Waaruit bestaat dan deze continuïteit? Hoe komt de redaktie tot een selectie van het te publiceren materiaal, en hoe ontwikkelt ze een samenhangende reeks? Als referentiekader dient voor het redaktionele beleid niet zozeer een eigen architectuuropvatting, een beoordeling van ontwerp- en onderzoeksproducten als 'goed' of 'slecht', 'echt' of 'onecht'. Al te makkelijk leiden dergelijke stellingnames tot een strikt *instrumentele* vorm van theoretische arbeid, uitsluitend geschikt voor onmiddellijke inzet in de praktijk van alledag. Anders dan deze praktijk biedt de onderwijssituatie ruimte voor reflectie. Zo is het mogelijk om al die concepten, noties, normen, gangbare denkpatronen en werkwijzes, waarmee men gewend is het vakgebied aan te duiden, met een zekere afstandelijkheid te benaderen. Eerder dan *instrumenteel* kan deze vorm van reflectie *experimenteel* van aard zijn: de grenzen van het gangbare onderzoekend en overschrijdend.

Benadrukken van het onderscheid tussen onderwijs en praktijk is evenwel niet ongevaarlijk. Zo schadelijk als de reductie van theorie tot haar onmiddellijke instrumentaliteit is voor de ontwikkeling van ontwerp- en onderzoeksproductie, zo nutteloos is haar verzelfstandiging tot zuivere begrippenstrijd.

De Open Dagen, die op 21 en 22 januari van dit jaar door de afdeling Bouwkunde werden gehouden, maakten deze kwestie eens te meer duidelijk. Onder het motto 'Techniek voor Onderdak', wist de school zich te verzekeren van een uitgebreide belangstelling van pers en publiek. Vijftienduizend (15.000!) bezoekers trokken in die twee dagen langs dertien met informatie volgestouwde verdiepingen. Door de in gang zijnde bezuinigingsoperatie in het wetenschappelijk onderwijs, waarin de Delftse Bouwkunde-opleiding rechtstreeks met opheffing wordt bedreigd, won het evenement sterk belang en aktualiteit. Of deze afdelingspresentatie in dat licht het gewenste effect heeft gehad, is evenwel nog maar de vraag. Immers, voor de rechtvaardiging van haar voortbestaan is de afdeling aangewezen op externe steun voor de kwaliteit van haar werkzaamheden. Een kwaliteit die dus nooit alleen kan worden afgemeten aan haar eigen zelfopvatting. De vrij willekeurige en zeer omvangrijke presentatie van het werk van de afdeling lijkt die kwaliteit eerder als gegeven te suggereren, dan als probleem. De waarde-

vermindering van de kwalifikatie van de (stede-)bouwkundig ingenieur, de omvangrijke en snel stijgende werkloosheid onder bouwkundigen en de overname van aspecten van het werkterrein door andere disciplines dwingt echter, meer dan ooit, tot het openlijk stellen van dit probleem.

Zonder enige twijfel vormde, wat dat betreft, de voor de Open Dagen aangepaste versie van het televisiespelletje 'Wie van de Drie' een veelbetekenend hoogtepunt. Het publiek werd daarin uitgenodigd 'om uit te vinden wie de echte architect, stedenbouwer en bouwkundig student' zou zijn.

In eerste instantie bedoeld als amusement heeft dit spel hier een bedenkelijke werking. Het publiek wordt tot *deelname* aangespoord, maar is van de *overwinning* uitgesloten. Er zijn geen vragen waarbij het juiste antwoord gevonden dient te worden. Dat is gegeven in de vorm van 'de ware'. De enige inzet van dit spel is de (h)erkenning van een identiteit, die door de spelleiding vooraf als 'waar' is gegeven. Maar vermomd: om te kunnen spelen.

Niet deze identiteit is object van de vraagstelling, laat staan van twijfel. In wezen is het publiek object van ondervraging, en wordt zijn kennis getoetst aan het concept van 'de ware'.

Niet de kwaliteit van de school of van het beroep voor het publiek, maar omgekeerd de geschiktheid van het publiek tot het aanvaarden van de zelfopvatting van de afdeling, wordt geopenbaard. Dit soort praktijken leidt niet tot een extern draagvlak, maar tot het voortleven van illusies. In wezen hebben we hier te maken met een idealistische problematiek: vanuit een bodemloze autonomie van geïnstitutionaliseerde begrippen als 'de' architect, worden eenheidsconcepten dwangmatig opgelegd aan de werkelijkheid.

In dit nummer worden van een afstandelijke, maar niet autonome reflectieve praktijk verschillende voorbeelden gepresenteerd.

■ Naar aanleiding van het verschijnen van het boek 'Ontwerp en Kritiek' van Boekraad en Barbieri, geeft A. Graafland een aanzet tot een *theoretische inkadering* van de post-moderne conceptie van de architectuur.

■ In de vertaling door Miranda Reitsma van Evans' 'Figures, doors and passages' wordt een aantal binnen het vakgebied gestelde *thematieken* historisch geplaatst en doordacht. Hiermee komt eindelijk een artikel in vertaling beschikbaar voor een breed publiek, dat al geruime tijd een belangrijke rol vervult in de didaktische opbouw van een aantal projecten aan de afdeling.

■ In de artikelen van de groep rond Jan Molema, in het kader van — weer — projectonderwijs ontstaan, wordt de ontwikkelingsgang van twee *produkten*, die binnen het vakgebied tot stand zijn gebracht, beschreven.

■ Theunissen en Hebly komen tenslotte nog terug op het themanummer 'Jongerenhuisvesting' (O4).

O5